

פרטיכל מס. 3

ישיבת ועדת הכלכלה

מיום ד', כ' בכסלו תש"י - 29.11.1950

נוכחו חברי הועדה:

ס. ארם - היו"ר
ס. אונג
א. בהיר
פ. ברנסטיין (באיחור)
צבי יהודה
ש. לביא
ח. לנדאו
א. מזור
ה. פודר
א. פרטינגר

מיוזמים:

מר לורנסון - הממונה על התעשייה הכבדה
במשרד המסחר והתעשייה.
מר מורגנשטרן - הממונה על עניני
הטכסטיל במשרד המסחר
והתעשייה.

הישיבה נפתחה בשעה 10.30

היו"ר ס. ארם:

יש לנו כמה ענינים קטנים לסידור, אבל
זאת נדחה לגמר הישיבה. גם ההודעה
בדבר הסיור תינתן לפני גמר הישיבה.

התחלנו לספל בבעית חוסר המלאי של
חוטרי גלם. לפני שנועייח התחלנו לדון בבעיה זו בנוכחות שר
המסחר והתעשייה, מר גדי, ובא-כוח המשרד למסחר ותעשייה, מר לוונטל.
הם נתנו לנו אז רשימה די מפורטת על מצב המלאי כיום במדינה, אך
לצער הרשימה אינה נמצאת כרגע בידינו.

הזמנו לישיבה זו את מר לורנסון,
הממונה על עניני התעשייה הכבדה, ואת מר מורגנשטרן, הממונה על
עניני הטכסטיל במשרד למסחר ותעשייה. אני מציע לרכז היום את
הדיון בסני הסטחים הללו, כדי שתהיה לנו איזו שהיא תמונה בענין
זה.

כפי שאנו נוהגים, ניתן קודם כל את
רשות הדיבור לטוונטנים, יטסרו לנו סקירה, אח"כ יוכלו חברי הועדה
לשאול שאלות ולקבל תשובות.
רשות הדיבור למר לורנסון.

ועדת הכלכלה
29.11.1950

סר לונסטון:

אני נמצא בטוב קצת לא נוח. רק שלטון הודיעו לי כי עלי להופיע היום בפני ועדה זו. שאלתי על הנושא והוצג לי כי הנושא הוא: חוסרי גלם. הסתדלתי אתמול להתקשר עם סוכניות הכנסות כדי לקבל אינפורמציה נוספת על פרטי הנושא, אך לא הצלחתי. לכן, אני צריך להתנצל על כך שאני מופיע בידיים ריקות, לא ידעתי למה להתכוון, כי שטח חוסרי הגלם הוא שטח רחב. לכן, יש שתי ברירות: או שאגיד כמה פלים על מצב המלאי כיום בכל השטח שאני מטפל בו, או שתאלו שאלות קונקרטיות ואני אענה עליהן.

היו"ר מ. ארם:

תתחיל קודם במקרה כללית ורק אח"כ יטאלו החברים שאלות קונקרטיות.

סר לונסטון:

אתחיל בשטח ח סרי הבנין.

סני החסדים היסודיים לבנייה, חוץ ממלט, הם ברזל ועץ. אסביר בקיצור את המצב בשני הסטחים האלה.

ברזל: ברשותנו לא היו האמצעים הדרושים כדי לדאוג למלאי סטפיק בשטח הברזל ע"י יבוא נגד דניזים. המקור העיקרי להבאת החומר הזה היה לפני שנה הטלווה האמריקאי. הוזמנו אז כמויות גדולות של ברזל, אבל לאכזבתנו החומר הגיע בכמויות קטנות ובמחירים לא טובים. עד עכשיו הברזל הזה מסטיך לזרז לארץ בכמויות של 500 - 1000 טון כל פעם, ובסך הכל נשאר רק עודף של 8 אלפים טון ברזל מהטלווה האמריקאי.

בתור מקור סני נצלנו כמה פלוות מצרפת. אחד מהם היה הטלווה שביתן לפני כחצי שנה, בערך, לחברה המרכזית להסקעות ולמסחר. זה היה, בערך, 12 אלף טון. מזה בערך 3/4 הכמות כבר הגיעה ארצה, אך בהתאם לתנאים המיוחדים שהאוצר התנה עם הטלווה הזה, רוב החומר הזה הלך לצרכי מסרדי הטטלה כמו: אגף הטיכון של מסרד העבודה, מסרד הבטחון, עבודות ציבוריות וכו', ורק 20% הועברו לצרכים של הסוק האזרחי.

המנו ברזל גם מטטרת הטלווה מצרפת מהטלווה שנתן ל"סק" לפני 5 - 4 חדשים. הזמנו כ- 10.000 טון ברזל, אבל מזה לא הגיע כמעט כלום, אלא הובטח שיתחיל לזרום בסוף שנה זו או בהתחלת שנה הבאה.

חוץ מהמקורות הללו הזורמים לארץ לאט לאט יש לנו עוד סני מקורות בנפטים, אחד מהם הוא היבוא אשר יבוא ברסיונות שהוצאו נגד מטבע זר. הדבר הזה מסתכם בכמויות לא גדולות ורחוקות מלספק את דרישת הארץ. המקור הסני הוא מטלווה של ברזל בקונסיגנציה. בדרך כלל מסרד האוצר מתנגד לשיטה זו של אימפורט, אך בהתחשב עם מצב המלאי ועם מצב הברזל בסוק העולמי הצלחנו לשכנע את האוצר להרשות כמה טרנס-אקציות באופן יוצא מהכלל בשטח זה, ויש לקוות לאימפורט של ברזל בדרך זו בכמות של 10 אלפים טון.

היות ואת הצריכה של הארץ יש להעריך, לפי הפרוגרמה המצומצמת של הבניה שלנו כיום, לפחות ב-40 אלף טון, פירוט הדבר טעל יזי הסיכויים של היבוא, כפי שצינתי אותם כרגע, אנו הבטחנו מלאי לחצי או 3/4 שנה. אולם, גם אם הבטחנו זאת, אין זה אומר שמצב המלאי כיום הוא טוב או שאנו מובטחים שיהיה טוב בעוד חודש או חודשיים. המצב בסוק העולמי הוא כזה שיש עכובים גדולים מאוד בתאריכי המטלווהים, ודבר זה מכביד מאוד על תכנון בקבלת החומר. אנחנו יודעים פחות או יותר מה הם הסיכויים של היבוא בכלל ולפי זה אנו יכולים להעריך הערכה גסה למה אנו יכולים לחכות. הגורם הזה של אי-בטחון הוא אחד הדברים המקשים מאוד על

ועדת הכלכלה
29.11.1950

תכנון סטנדר של מסק הבנין היום בארץ. המלאי כיום נאכץ הוא כמעט אפסי, אנו מחכים למשלוחים לא גדולים, אבל אנו חושבים בכל זאת כי בתחילת דצמבר המצב יתפורר, היות ונתקבלה הודעה כי במסגרת המלוות מאמריקה יוצא עכשיו אחד המשלוחים של 3 אלפים טון ברזל, אנו מקווים כי חלק מכמויות הברזל יצאו עכשיו גם סירת המלוות, כך שבכל זאת אנו מחכים לשיפור איזה שהוא, אבל אין לחכות לכך בודאות. זהו המצב בטוח הברזל העגול.

עכשיו אעבור לחומר המסוד השני של חומרי הבנין - עץ לבן. גם בטוח העץ הלבן המצב אינו טוב יותר. זהו חומר אשר אוכל מטבע זר בכמויות רבות, כי כל משלוח של 10 אלפים קוב עץ מספק את הצריכה של פחות מחודש ועולה ב-1/4 מיליון דולר בלי הובלה, וזה על בסיס המחירים שהיו קיימים עד עכשיו. הידיעות האחרונות אשר מגיעות אלינו בימים האחרונים הן כי המחיר בשוק העולמי, בעיקר בטורקים האירופיים, עלו ב-15-20%. לא הצלחנו לגייס את האמצעים במטבע זר כדי להכניח את המלאי בארץ והסתמכנו בעיקר על כמה גורמים דומים לאלה שהסתמכנו בטוח הברזל.

בטוח העץ, האפשרות להשיג עץ במסגרת של המלוות היא הרבה יותר קשה מאשר בטוח הברזל, בגלל הארצות אשר מהוות את מקור היצוא, מאמריקה, בה היו לנו אפשרויות כספיות לקבל יבוא, אין עץ לבן; גם בצרפת אין עץ לבן. מקורות העץ הלבן הן בעיקר הארצות הסקנדינביות ומרכז אירופה. המקור העיקרי היה יוגוסלביה שאתה יש לנו הסכם מסחרי. בטוח העץ הלבן היוגוסלביים לא עמדו בהתחייבותם במסגרת החוזה. כידוע לכם יש כעת מו"מ עם המטלחת היוגוסלבית בקשר לחידוש החוזה, וזה כנראה יהיה אחת הנקודות העיקריות במו"מ.

לדבר, ר' לא ר' רק במלוות אחד הצלחנו להכניס את המעוף של עץ לבן, זה היה במלוות של החברה המרכזית מצרפת. גם הצלחנו להכניס מעוף של 13 אלף קוב עץ לבן. הדבר הזה נעשה קצת נגד האפשרויות הליגליות, ז.א., הדבר נעשה ע"י טרנסאקציה מסללית, כלומר, קנינו במסגרת המלוות מחודות מסויימות מצרפת, מכרנו את המחודות לארץ אחרת שממנה קבלנו עץ לבן כאילו במסגרת המלוות. המשלוחים הללו מלאילים לבוא, וזהו המקור היחיד לעץ לבן שאנו מחכים ברגע זה.

לבסוף, אני רוצה לנגוע בצורה האחרונה של הבטחת יבוא עץ - זהו עסק החליפין, ודוקא בטוח העץ הלבן זהו אחד המקורות החשובים. בצורת פרטנר אינדיבידואלי של יצואן נגד יבוא של יבואן הצלחנו לגייס אפשרויות של יבוא עץ קרוב ל-30-40 אלף קוב. אולם, גם כאן יש להזהיר בפני אופטימיות יתרה, כיון שבתנודות המחירים בשוק העולמי בטוח זה, אין לנו כל בטחון שכל הכמויות הללו תגיענה ארצה, ובעיקר, מתי תגיענה. לכן, בטוח העץ הלבן אנו נמצאים כיום במצב עוד יותר גרוע מאשר בטוח הברזל.

נוסף לכל הקשיים האלה, יש גם לקחת בחשבון את תנאי ההובלה. אנו יודעים כי קיימים קשיים עצומים בטוח זה. חברות ההובלה מעדיפות להביא דברים אשר מטלמטים יותר ובעיקר לא עץ. היו לנו קשיים בעיקר עם חברות האניות שלנו.

ט. גורן: מה המצב בקשר לחמרים הדרושים לתעטית מסטריט?

מר לונגסטון: המצב אינו טוב, אבל לא כל כך רע כמו בטוח הברזל והעץ. כרגע יש ליקוי גדול באספקת חמרי הגלם למסטריט. הצריכה של חוט גלמי לייצור מסטריט, יש להעריכה בקרוב של 400 טון בחודש. בזמן

ע.ע.

ועדת הכלכלה
29.11.1950

האחרון אזל למסרי המלאי של חסדלי גלם למסמרים ובתי החרושת
עמדו בפני טגירה. והנה, בא כהצלה מסלוח של 300 טון במסגרת
המלווה הצרפתית של החברה הסרבזית, אשר הגיע ארצה ברגע האחרון.
חלקנו זאת מיד לבתי החרושת, אחרי זה הגיע מסלוח של עוד 300
טון, כך שברגע זה אנו מכוסים, אולם לא נהיה מכוסים אם תוך
חודש לא יבוא מסלוח נוסף. הזמנו במסגרות שונות כ-3 אלפים טון
חסדלי גלם למסמרים, מה שלא ברח הוא, מתי המסלוח הזה יגיע.

ישנם עוד חומרי עזר לבנין, כמו רשת
פתוחה. הזמנו חומר זה בכמויות די גדולות מהמלווה האמריקאי,
והוא הגיע. את החומר הזה מייצרים גם בארץ, אבל תפוקת בית
החרושת הסקוטי רחוקה מלספק את הצריכה.

בזמן האחרון דאגנו לספק לבתי החרושת
הקיימים את המכסה המלאה, ביתר החסדים נסמך על יבוא ללא מסלוח,
כיון שאין לנו אפשרות להשיגם בדביזיט.

אני רוצה במסגרת סקירה זו לנגוע
בקיצור רב ביתר המסחים שהתחלקה טאב-עומד בראשה, מספלת בהם.

מתכת וברזל לתעשיית המתכת: המצב בטח
הפחים הוא בכל רגע. יש עוד כרגע מלאי של פחים בארץ, לא בטירה
מספקת, ולא יוכל להבטיח עבודה לזמן ארוך. הזמנו פחים במסגרת
המלווה הצרפתית, גם במלווה של החברה הסרבזית וגם במלווה של
רסקו. אולם, בצרפת אפשר להשיג רק את הפחים אשר לא נחוצים לנו
בעיקר. אלה הם פחים עבים שאף הם נחוצים לנו ובמסגרת זו כיסינו
את המכסה הנחוצה לנו. אולם, הזמנה זו אינה פותרת את בעיית הפחים
הדקים, והכנסנו סעיף של פחים דקים במסגרת המלווה הבלגי החדש.
כמעט ואי-אפשר להשיג פחים דקים, כי הם מהווים אחד החסדים היותר
החסובים לייצור מלחמתי. לכן, נשארה רק אמריקה כמקור עיקרי
ליבוא חומר זה, ובפורום זה איני צריך להסביר מה זאת אומרת,
ז.א., סטבע קסה מאוד, ז.א., האוצר צריך להעמיד לרשותנו דולרים
בכדי לקנות, הוא לא יכול לעשות זאת, ולכן אנו עומדים בטח זה
בפני קיר אטום.

בעיה שניה קסה מאוד היא בעיית המתכות
האל-ברזליות כמו: עופרת, בדיל, נחושת, פליז, אלומיניום וכו',
ובטח זה אנו עומדים במצב קסה מאוד. אלה הם אחד החומרי היסוד
החסובים של תעשיית המתכת גם בצורת חומר יסוד, ז.א., מטלים בטביל
יציקה וגם בצורת חומר חצי מעובד. כפי שאמרת, אנו נמצאים במצב
קסה מאוד בטח זה: (א) מפני שהוא סעיף חשוב מאוד המסתקף בהרכה
דביזיט; (ב) בגלל קטיי האטפקה, כי גם סחורות אלו שאיכות לרשת
הסחורות סטום ארץ בעולט אינה סוכנה ברצון למכור אותן. כל הטעיפיים
שהכנסנו בחוזים המסחריים לא נתמלאו, כל הארצות הללו הודיעו לנו
באופן ברור ומוחלט כי אינן סוכנות לקיים את הטעיפיים הללו.
בבלגיה ובאנגליה יכולנו עוד להשיג כמויות נכרות של חומר זה,
אבל לא הצלחנו ברגע הנכון ועד לסועד הנכון לגייס את האמצעים.
יוצא כי הקוטי העיקרי שלנו הוא בזה שברגע שמציעים לנו סחורות,
אין לנו כסף וברגע שבכל-זאת אנו מצליחים לגייס את הכסף, הארצות
האחרות אינן סוכנות כבר לספק את הסחורות. ברוב הארצות סוטל
אפ-ברגו על המתכות האל-ברזליות, וסותר להוציאן רק בכמויות קטנות.
את המתכות הללו הכנסנו כאחד הטעיפיים העיקריים במלווה הבלגי.
בטבע הבא כבר יוצאת מסלחת של קניה לבלגיה, מסלחת המורכבת מכל
הקטורים ויוצאת להביא את היבוא לפי הרשימות שערכנו.

ועדת הכלכלה
29.11.1950

מר מורגנשטרן: אני רוצה, קודם כל, לתת לכם איזו
שהיא תמונה על מצב האספקה. בתור
בסיס מקו אולי את מה שהבטחנו בתכנית הקיצוב.

ב-8 החודשים הראשונים של שנת 1950
אשרנו, בגלל החוסר במטבע זרן, 30% פחות מטער בתכנית הקיצוב.
היות ואז לא היה מטער של קיצוב, אכלנו מאוזרבות שהיו אז.
ט-1 באוגוסט אשרנו 50 נקודות לגולגולת, מה ששוה 1.400.000 ל"י
בערך. נוסף לכך, אשרנו 9 מיליון תוי קניות בטביל חיילים
משוחררים, נשים הרות וכו', כך שכל ערך תוי הקניות מגיע
למיליון וחצי ל"י, בערך. תמורת זאת קבלנו רטיונות יבוא רק
על חצי הסכום הנ"ל, 740.000 ל"י. מכום זה כולל כבר הקצבה במטבע
זר, יבוא בחליפין והעברת הון. סכל זאת יוצא שלא תהיה לנו אפשרות
למלא את ההבטחה של 100 נקודות לשנה לגלגלת, כלומר, הדפציט עכשיו
הוא יותר גבוה מטער בשעה אשרנו את תכנית הקיצוב. בבתי האריגה
ובמטויות אין די יבוא לכיסוי הנקודות.

עכשיו, אני רוצה להסביר את המצב
מבחינת התעסוקה של התעשייה. מטויות הכותנה עמדו באוגוסט בפני
סגירת מפעלים, כיון שלא היו דולרים לסם קנית כותנה גלמית.
היה לנו טזל שראצנו את מסכנה עוד לפני כן ובהתחלת השנה עשינו
עסקי חליפין בטיבי-סיבן, כך שהיתה לנו אפשרות להמשיך את העבודה
במטויות. לא כן המצב בתעשיית הטריקוטז' שבה אין אפשרות להשתמש
בחוטי סיבן כי אם רק בכותנה. כרגע מצב אספקת הכותנה הוא יותר
טוב, ז.א., יש לנו מלאי של כותנה עד טוף דצמבר. קיימת טכנה שלא
נקבל יותר חטרי גלם מארצות הברית, כיון שהונהגו שם עכשיו
"אכספורט-קוטה" לגבי חטרים אלה. בקשנו לנהל מו"מ עם הממשלה
האמריקאית, אך לא קבלנו תשובה עדיין.

המצב במטויות צטר סרוג הוא, שהן
מייצרות רק 30% מהתפוקה הרגילה, ואף זה מטער רק ליצוא.
המצב במטויות צטר מנופץ הוא יותר טוב, כיון שהבאנו בשנת 1949
חומר גלם רב לסם ייצור סמיכות בטביל הסוכנות, אך הסוכנות
החליטה אח"כ לסלם דולרים בטביל סמיכות גמורות, הביאה שמכות
סקנדה, כך שנשאר לנו חומר גלם. בבתי האריגה העובדים בכותנה
עובדים, בערך, בחצי התפוקה. בעצם עובדים בתפוקה מלאה, אבל
90% הולך ליצוא, בעיקר לעסקה חליפין עבור מזון.

המצב בטריגה הוא כרגע קשה, כיון
שאי-מטער לייצר גופיות וכו' מחוטי סיבן. היות ולפני חודשיים
לא היתה כותנה גלמית במטויות, אין בארץ חוטי כותנה.

בקונפקציה המצב הוא יותר טוב,
העבודה היא, בערך, 60% מהתפוקה הרגילה.

היו"ר מ. מ. ארם: אני מציע שהחברים יציגו עכשיו שאלות.

א. סזור: מר לוונסון אמר כי השר התנגד
לקונזילציה. אולי לא הבינתי,
אך רציתי לדעת מדוע השר התנגד לכך?

שמענו מר לוונסון על המצב הקשה
בשטח אספקת ברזל ועץ. רציתי לדעת איך מחלקים את הסחורה, לפי
מחוזים או לפי שיטה אחרת?

מר מורגנשטרן דיבר על ענין הנקודות.
אני אחד מאלה שהתנגדתי וגם היום אני מתנגד לקיצוב ושיטת הנקודות.
אולם, רציתי לשאול: איך אפשר לעשות את החשבון שיט לנו רק חצי
הכמות הדרושה לתצרוכת?

ע.ע.

ועדת הכלכלה
29.11.1950

ה. פרור:

מהדברים ששמעתי מפי מר לוונסון,
אני מבין לבעצם אין הקצבה נורמלית,
אלא הכל מבוסס על טלוות שיש להם גורם מאוד מקרי. רציתי לדעת:
האם יש לכל ענף בתעשייה תכנית מינימלית לטבע זר? אני מבין
לאוצר אין דביזיס, אך רציתי לדעת אם יש בכלל תכנית מינימלית
כזאת, כדי להבטיח, למשל, את מינימום הסחורות לטשן חצי שנה?

ביחס לסלורה האמריקאי. מר לוונסון
סיפר על יבוא של 8 אלפים טון ברזל. אם איני טועה הטעם בסלורה
האמריקאי הוא כזה שיש קבוצות מסוימות שהגישו הזמנות ויש חוזה
עם האוצר שאטור לו לתת למישהו אחר את הסחורות הללו. אם אני
שומע כי הנכם מחכים במליון עצמים ל-8 אלפים טון הברזל, רציתי
לדעת למי שייכות הכספיות הללו, האם מבטלים את החוזה בין האוצר
לבין הקבוצות השונות, האם ישנו שינוי יסודי בכל המדיניות הזאת,
או שיש אי תיאום בין הכוונות הטובות של משרד המסחר והתעשייה
והקוים שקבע האוצר?

בנוגע לקונזילציה, אני מבין כי כוונת
האוצר היא, שאיננו יכולים להרשות להביא ארצה כמויות גדולות של
סחורות, ואח"כ לא באפשרותנו לשלם את התמורה בדביזיס; היו מצבים
בלתי נעימים שהיתה טחורה במחסני הנמל ולא היה ביכולתנו לשחררה.
אולם, ברצוני לשאול טאלה אחרת: מדוע האוצר אינו מוכן לתת רשיונות
כאלה במטרת צומצמת, מדוע איננו יכולים להבטיח לעצמנו, בתנאים
הקשים השוררים כיום בשוק העולמי, כמות מינימלית של סחורות שכבר
מראש ברור שאנו נצטרך להביאן.

רציתי לשאול אם מר לוונסון יודע
כי טרנטאקציה משולמת בקשר לעצים היא נגד החוזה עם סמטלת צרפת,
והיתה גם תגובה בקשר לכך. בדרך כלל, אני בעד זה שנמסור קצת
על החוזים ועל השם הטוב שלנו.

רציתי לשאול: מה זאת אומרת "פרטור",
האם אנשים פרטיים עושים זאת או הממשלה?

רציתי לשאול את מר לוונסון ומר
טורגנשטרן; מהן האפשרויות בשני היסחים ביחס ליבוא ללא משלום?
רציתי גם לדעת מהי דעתם בנוגע לשיטת האוצר לדרוש חלק ניכר,
בדרך כלל 50% בדביזיס. באופן יותר קונקרטי, רציתי לדעת מהי
התוצאה, בשוק המזריים, האם לא נשקפת סכנה שעי"כ נעמוד בפני
עליה גדולה של המזריים?

ס. אונא:

אני רוצה להביע את צערי על סדר ניהול
עבודת הועדה. אנו התחלנו את הדיון הזה
בנוכחות השר ובנוכחות אנשים מיוחדים מסרדיים שונים. אנו הצגנו
אז שורה של שאלות וסיימנו את הישיבה עם השאלות ונשארו
עוד כמה חברים שהיו צריכים להציג שאלות בישיבה זו. אותם האנשים
שהיו צריכים לענות על השאלות אינם נוכחים בישיבה זו, ואף השר
איננו. איני חושב שיש איזה שהוא ערך לדיון זה בצורה כזאת של
ניהול העניינים. אנו דברנו על הזמנת שר החקלאות החדש לישיבה זו,
הוא כבר הופיע בפני ועדת הכספים וטרם הופיע בפני ועדה זו.
לכן, הייתי מבקש מאת יו"ר הועדה לדאוג: (א) שהשר יהיה נוכח
בישיבתנו; (ב) שהיון אצלנו לא יבוא לאחר דיון דומה לו בוועדה
אחרת.

מר טורגנשטרן אמר שאין כיסוי לנקודות.
כידוע ישנו מלאי של טכסטיל בידי סוחרים קטעונים, האם ידוע למשרד
האספקה דברים מפורטים על מצב המלאי גם אצל הקטעונים?

אני חושב שמצב הדביזיס ישתפר במידה
גדולה. לכן, הייתי מבקש לדעת מהי המדיניות בקשר למינימום מסוים
של איסור קונזילציה ו"ברקר"?

ועדת הכלכלה
29.11.1950

שמעתי כי ישנו עכשיו הסדר חדש:
מספקים חסרים, בעיקר לבנין, ודורשים תמורתם דולרים בערך הכפול
של מחיר הסחורה. האם זה נכון, ומה פירוש הדבר הזה?

היו"ר מ.מ.מ.:
אני רוצה לענות על שתי השאלות שהציג
לפני וחבר הכנסת מונא.

אנו איננו שליטים על מסרד המסחר
והתעשייה, אנו הודענו להם, עוד לפני שבוע, כי תחייבים היום ישיבה
בה ימשיכו את הדין על מצב המלאי. הבינותי כי ברור מאליו שאלה
שהשתתפו בתחילת הדיון יבואו גם לישיבה זו, ואני אעיר על כך את
תשומת לבו של המסרד.
אשר להסתמכותו של השר, הפעם הישיבה
היא מאוד אוניקסיבית: מתקיימת היום ישיבת המססלה, כך שאינו יכול
להשתתף גם בישיבתנו. יתכן שיכולנו לדחות את הבירור ליום אחר,
אבל לא רציתי שענין המלאי ימשיך עד בלי סוף.

אשר לשר החקלאות, לפני שבועיים דברתי
אתו ורציתי להזמין לישיבה, אולם הוא אמר כי עדיין אינו סוכן
לכך וסברצונו להזמין לעניני מסרדו; יכעתי אתו שאולי בשבוע הבא
יהיה סוכן לכך. רצינו להזמין בעיקר בקשר למזון, אולם בינתיים
נעשה ענין המלט לענין דחוף. אני בטוח כי לאחר הפגרה ישתתף
בישיבתנו כדי לתת אפשרות לבסור את הדיון.

ש. גורן:
בישיבה הקודמת העמדנו שורה של שאלות
ולא קבלנו עליהן תשובה. יוצא שעלינו
לעמיד סדר את השאלות הללו.

רציתי לברר רק 3 נקודות: רציתי
לברר מהו היסוד ואיך נוהגת המחלקה בחלוקת חומרי הגלם: (א) חמרי
בנין; (ב) חמרי מתכת ועץ לתעשייה; (ג) טכסטיל. אנו, חברי הכנסת,
מתקשים בזמן האחרון בקשר להפליית בחלוקת חמרי גלם לתעשייה.
היינו רוצים לקבל טקירה על חלוקת חמרי הגלם לתעשייה ולבנין,
כפי שהיא נעשתה ע"י מסרד האפסקה בתקופה מסויימת, כדי שיהיה
לנו מושג אם נכון הדבר שהיתה הפליה בקשר לחלוקת חמרי הגלם.

האם כבר נקבעו קווים כלליים ליבוא
ללא תשלום?

לכל סוגר יהיו שני מחירים. תהיה
לו סחורה אשר יקבל לפי "פרטנר אנדיטנט" והוא יקבל אותה במחיר
הרשמי ותהיה לו סחורה מיבוא ללא תשלום אשר תעלה כפליים. מהי
הביקורת שהסוגר ימכור את אותן הסחורות לפי המחירים ששילם?

ש. לבניא:
איני מבין את כל השאלות הנשאלות כאן.
שמענו 3 דברים עצובים מאוד: שמענו
כי כל מה שצריך לייצר בארץ, אין לנו חמרי גלם, לשם כך, את חמרי
הגלם עלינו לקנות מח"ל, אך אין לנו מספיק דולרים. כל השאלות
הקטנות על אופן חלוקת חמרי הגלם וכו' אינן עומדות כעת, כיון שאין
מה לחלק. שמענו עוד דבר: גם כאשר יש לנו דולרים, אין מי שימכור.

טר לווונטון סיפר כי החברה המרכזית
וגם רסק'ו קבלו סלונים מצרפת. כאשר יצטרכו להחזיר את המלווים
במטבע חוץ, מי יתן להם זאת?

ספרתם כי ישנם בארץ שני בתי-חרושת
קטנים אשר מייצרים דשת פתוחה לבנין, אך ייצורם אינו מספק את
כל התצרוכת המקומית. אני רוצה לשאול: מה ההבדל במחיר בין דשתות
שעושים בארץ לבין דשתות הטובאות מחו"ל?

טר לווונטון דיבר על כל מיני מתכות,
אך לא דיבר על מתכת חלודה.

ח. לבדאנו:

הייתי רוצה לשאול את המפקחים על המלאי, אם המדובר הוא על חמרי בנין וחמרי גלם אחרים ואם המדובר הוא על טכסטיל. אני מתאר לעצמי כי לפני שנה, נניח, הם עשו לעצמם חשבון טה יצטרכו בטווח השנה טכל הבחינות. כידוע, נכסלה הפדיניות שהתחככה על כך שהמטלה היא היבואן היחיד, כי הנה באה המציאות והוכיחה שאנו עומדים בפני טלאי ריק לחלוטין ומחכים לסלוחה זה או אחר, ורק כעת הולכים בשיטת יבוא ללא תשלום. לדעתי, הצורה הנכונה תסתום גם את המקור הזה כעבור זמן מה. הייתי רוצה לשאול: מה היה השבונכם ומדוע לא אשרתם יבוא ללא תשלום לפני חצי שנה, כאשר היו הצעות רבות לכך? האם ידעתם לפני שנה על מצב המלאי שיטנו? למה כאשר היה צריך לקבל רטיון ליבוא חמרי גלם, היה צורך לחכות שבועות וחדשים, הייתי רוצה לדעת כמה דביזים הפסדתם ע"כ?

ביחס לטכסטילים. לפי חשבון תיאורטי, צו הקיצוב יחסוך לנו 2 מיליון ל"י בדמיזים, מזה 1,8 מיליון ל"י בהלבשה ו-200 אלף ל"י בהנעלה. מתברר שהחשבון הממשי הוא הרבה יותר גדול, כדון שאין בארץ סחורות. אולם, מתברר שיש בארץ מלאי גדול של נעלים. מתברר עוד דבר: בטכסטיל היווה היבוא ללא תשלום 33% טכלל היבוא, אני רוצה לשאול: ע"י סמך מה הוצאתם את הצו האחרון שהתוצאה העיקרית שלו היתה, הקטנת האסון לל"י, ולמה לא נבטל אותו מידי?

למה הסלונים הצרפתיים והשווייצריים מוצאים בעיקר לשם הבאת חמרים שאפשר להביאם ע"י יבוא ללא תשלום ואינם מוצאים לשם הבאת כותנה שאותה אי-אפשר להביא ע"י יבוא ללא תשלום?

למה לא נראתה עד עכשיו התכונה לדאוג לאספקה סדירה של כל חלקי הייצור הדרושים לייצור מסויים, אלא, כאשר היה ברזל, לא היה מלט, כאשר היה מלט, לא היה ברזל וכאשר שניהם היו, לא היה עץ?

א. בהיר:

אשאל את אותן השאלות ששאלתי בישיבה הקודמת.

ביחס לחמרי בנין, אני שואל לגבי העתיד: לפי הסקירה שקבלנו בישיבה הקודמת ראינו כי מובטחים 4 אלפים טון ברזל לחודש. נאמר כי יש צורך ב-200 אלף קוב עץ לשנה כדי לבצע את תכנית הבניה. הייתי רוצה לדעת: האם ישנה כבר תכנית ל-1951?

קראנו בעתון כי האוצר הגיע לידי הסכם עם הקבלנים על יבוא ללא תשלום בסך 2 מיליון דולר, מזה מיליון דולר מקבל האוצר ובמיליון דולר תובא סחורה. בקשר לזה הייתי רוצה לדעת: האם הסחורה שתובא תעמוד תחת פיקוח, יהיו עליה מחירים ואפשר יהיה למסור אותה רק לפי היתרי קניה של משרד המסחר והתעשייה, או שהיא תהיה חפסית לרשות הקבלנים? האם היא תהיה כפופה להחלטה - במידה שתתקבל - על עדיפות של הבניה או שאפשר יהיה להסתמס בחמרי בנין אלה בסביל אותם הבנינים אשר הקבלנים יהיו מעונינים לבנותם?

ביחס לטכסטיל. מר טורגבשטרן אמר כי יש כיסוי רק ל-56 נקודות מתוך 100 הנקודות שהוקצבו. הייתי רוצה לדעת למה הקצבתם 100 נקודות, הרי ההצעה הראשונה של המשרד היתה על 85 נקודות? טוענים כי צריך לבטל את הקיצוב ושיטת הנקודות. אני מבין כי אלה הטוענים שצריך לבטל את הקיצוב אינם טוענים שצריך לבטל גם את הפיקוח על המחירים. אם כן, אני רוצה לדעת: אם נבטל את הקיצוב, באיזה אופן נוכל לספק את המצרכים החיוניים ביותר ובאיזה אופן נוכל עכשיו לספק אותם?

ועדת הכלכלה
29.11.1950

א. פרמינגר:
רציתי לשאול כמה שאלות בקשר לאריגים:
האם יש כוונה להביא אריגים סוגרים

ע"י יבוא ללא תשלום?

קבלנו רשימה על המלאי בחסרי בנין
וכותנה. הייתי רוצה לקבל רשימה דומה על מצב המלאי בסחורות
סוגרות. לדעתי, זהו הבסיס לכל הדיונים. אני רוצה לציין כי עד
עכשיו לא ידענו דבר על כך, הדברים הללו לוסיים בערפל נסיך מאוד
וכל אחד יכול לאמר מה שהוא רוצה.

מהי תכנית הייצור ותכנית היבוא לשנה

הבאה?

מדוע נפטת את השיטה של מחסנים
מרכזיים כדוגמת מחסן העורות. מדי פעם בפעם קוחאים על האחסות
של חוגי מסחר שונים בגד שיטה זו, אך לא שמענו כל עתה מצד
משרדכם..

בתכנית הכלכלית של הממשלה מדובר
על כך שירשו ליצרנים סטוייזים לסכור יותר ביוקר. האם זה כבר
קרה?

צבי יהודה:
אין לי שאלות לטליחי המשרד ובאי-

כוחם. מה שהיה להם להגיד, הם כבר
אמרו, ועל רוב השאלות, לדעתי, אין בכוחם להשיב. אולם, הייתי
רוצה כי בהזדמנות זו שישיבו על השאלות יקחו בחשבון נקודה
אחת שבה נאטטים לא רק הם, כי אם הרבה מאוד מטרדים, לפי הדברים
שנשמעו בכנסת, ההנהלה של המטרדים היא כזאת שנוסף על הקסיים
הכלכליים שישנם, נוצרים גם קסיים פסיכולוגיים וטבל רק
לקלינטורה אשר נותנים את הרפלקטים שלהם גם ביחסם למדיניות
הממשלה. הייתי רוצה שיתעכבו גם על נקודה זו.

ס. ארם:
ברצוני לשאול שתי שאלות:

(א) האם לנוכח הקסיים להשיג עכשיו
חמרי גלם מארצות שהיינו אתן בקשרים עד עכשיו כמו אנגליה, אמריקה,
במידה סטוייזת גם צרפת, האם אין אפשרות להשיג את החמרים האלה
לא באירופה במרכזית, כי אם באירופה המזרחית? האם היו נסיבות
להתקשר עם ארצות אירופה המזרחית, כולל ברית-המועצות, מחוץ
למסגרת של הסילווה, על מנת לקבל את החמרים יותר בזול וביתר מהירות?

קבלנו סלורים שונים, מסויצריה,
מצרפת, סבלגיה, אמריקה וכו'. האם ישנו תיאום מסקי בניצול
הסלורים הללו, כלומר, תיאום שייענה בפרופורציה סטוייזת לכל
ענפי המסך?

. אמרו כאן שאנו יכולים לעמוד מחר
בפני סגירת מפעלים גם בתעשיות הטכסטיל וגם בתעשיות אחרות;
האם קיימת תכנית של אמצום או סגירת מפעלים בלידת-ברירה, כדי
שלא נעמוד במצב מסובך, שלכל מפעל נמפק מעט חמרי גלם, ואין
הקומץ משיע את הארי.

מר לונסטון:
אנפה במיטב יכולתי לענות על השאלות.

הגד כבר כי על חלק מהשאלות לא אוכל
לענות. במקרים אלה אסביר מדוע. חלק מהשאלות נגעו בפוליטיקה,
גבוהה מאוד ואינן מכוונות למחלקתי. גם במקרים אלה אסתדל להבהיר
את השקפתי.

אני מרטה לעצמי להתחיל בנושא הכבד
ביותר, זוהי שאלת היבוא ללא תשלום. כל השאלות אשר נתעוררו,
הסכנה להעלאת הסחירים, הסכנה אשר נשקפת לטעור הלירה ע"י פעולה
זו וכו', כל זה ידוע לגורמים אשר מטפלים בדבר הזה באופן ישיר,
אם זה סר האוצר ואם זה סר המסחר והתעשייה, אם זה המפקח על

ע.ע.

המטבע הזר ואם זו הפקידות הגבוהה הקטורה בפתרון השאלה הזאת. אני מתאר לעצמי כי כוונת רוצינות השאלה הזאת אף היא גרמה לעיכוב הארוך בתשובה על השאלה. אני רוצה להגיד כי חלק מהטרנסאקציות אוטרו, אבל חלק גדול במידה שהיו טרנסאקציות גדולות ונגעו בשאלות פרינציפיות לא נפתרו, היות ואנו לקביעת קו טרילני חדש מצד הממשלה. זוהי התשובה לשאלה זו, וגם היום אני מרשה לעצמי להגיד כי השאלה עוד לא סצאה את פתרונה. רק עכשיו נכנסנו לשלב חדש, הוקמה ועדה בין-מטרדית **נאמא** גם ועדה ציבורית, כראשותו של מר וינברג, המפקח על המטבע הזר. ועדה זו יושבת עכשיו כדי לעבד את הדברים, היא רואה בעיניים פקוחות את הסכנות המרובות וגם מעבדת עכשיו תכנית, אך אין באפשרותי וגם בטכנותי לענות על פרטי השאלות אשר נשאלו כאן. אני מבין שהועדה הזאת החליטה, קודם כל, לא להרחיב את הסגרת, אלא ללכת שלב שלב ולהתחיל בשטח אחד אשר נקרא: חמרי-בניין. בועדה זו נתקבלה ההצעה להרשות לקבלנים אשר מכניסים לאוצר סכום ידוע של דולרים חפטיים, לאשר להם יבוא בסכום של 50% עבור הדולרים שימסרו. הועדה אשרה כבר כמה טרנסאקציות כאלו. היא מתלבטת עכשיו בעצמה עם השאלה אשר נשאלה כאן, איני יכול לענות עליה, ואני מתאר שאפילו הועדה אינה יכולה לעשות עליה בפרטי פרטיה, מה צריכה להיות מדיניות הממשלה בעניין קביעת מחיריהם ובעניין הפיקוח. אני מבין שאם הממשלה החליטה ללכת בדרך זו, היא ידעה מראש שאינה יכולה להשיג את שני הדברים האלה יחד, היא אינה יכולה לקבל את המטבע הזר ויחד עם זאת להמשיך להקטיף באותה צורה ובאותם התנאים בקשר ליבוא ללא תשלום. הדבר נוגע בעיקר לסמי שאלות: באיזו מידה נקפיד על המחירים ובאיזו מידה יהיה ברשות הממשלה לקחת חלק מהחומרים אשר הובאו על ידי טרנסאקציות אלה לשם שמוש בעדיפות. כל השאלות הללו נמצאות כרגע בספול הועדה, אין עוד פתרון ואין עוד החלטה, החומרים טרם הגיעו ואנו בעצמנו מחכים להחלטה.

אני רוצה לנגוע בשאלה השניה אשר נשאלה ע"י כמה נואמים - שאלת הקונזילציה: לו הטוב היה כזה שבכל רחבי התבל היו אנשים שהיו מוכנים להציע לנו חמרים חיוניים בקונזילציה, בלי התחייבות מצד הממשלה, והיינו מתנגדים לכך, השאלה היתה במקום. אולם, הטוב אינו כזה. עד לפני מלחמת קוריאה היו עוד הצעות טטויטות. חלק מהטרנסאקציות האלו אוטרו ע"י האוצר, ביניהן טרנסאקציה גדולה בשטח חמרי בניין מצרפת. אסי רוצה לציין כי גם במקרה זה, רק לאחר מו"מ מסוך ולחץ חזק מטעם המשרד שלנו, הסכים האוצר להכניס לדבר זה תנאי אשר מבטל, בעצם, את הטובג "קונזילציה", כי קונזילציה פירושה, סוחר יכול להזמין סחורה, אך אם במסך תקופה מסוימת הוא אינו לוקח את הסחורה, אפטר לטלוח את הסחורה בחזרה. האוצר הסכים להכניס תנאי האומר: הטרנסאקציה היא קונזילציה למשך 60 יום עשר חודש, אבל אנו מתחייבים שתוך 18 חודש נשלם ונקנה את הסחורה. לא היו הצעות לקונזילציה בקנה מידה גדול, אם יהיו כאלה על חמרים חיוניים, נסכים לכך. ישנן הצעות לקונזילציה מהודים הרוצים להביא ארצה סחורות בלתי חיוניות, זה מכניס את האוצר לתוך התחייבויות טוטריות, כיון שבמקרים יוצאים מהכלל ירשה האוצר להחזיר את הסחורות.

אני רוצה לענות על שאלת חלוקת החמרים המובאים. איני רוצה להכנס לויכוח שהתחיל להתעורר כאן; איני רוצה להכנס לשאלות פוליטיות ואיני רוצה לדבר על הפליה, אבל לעצם העניין, אני רוצה להסבין לפורום זה איך הנוהג אצלנו בקשר לחלוקת החמרים.

הסחורות אשר מגיעות ארצה מחלקות ל-3 סוגים: (א) חמרי בניין; (ב) חמרים לתעשייה; (ג) חמרים אשר היבואנים מביאים אותם והולכים ישר לצרכנים.

ועדת הכלכלה
29.11.1950

אתחיל מהסוג השלישי. בענין זה אנו מתערבים עד כמה שאפשר פחות. נשארים בעיקר שני סוגים: בנין ותעסיה. בטוח חסרי הבנין, הוקמה ועדה בין-מסודית של משרד העבודה והבינוי ומשרד העבודה אשר מתכונת פעם בטבוע ומקבלת סקירה על החומר הנכנס ארצה בטוך השבוע. אני מדבר על החסרים היסודיים הנמצאים תחת פיקוח, בעיקר, עץ וברזל. הועדה דנה על התביעות הנגדיות שיטון בעדיפויות, הן מצד משרד הבטחון, הן מצד משרד העבודה והבינוי, מחלקת העבודות הציבוריות ומוסדות שונים. ישנם גם מוסדות ציבוריים לא ממשלתיים אשר מגיעה להם, לפי דעת הועדה, זכות עדיפות בקטר עם חיוניות הטרה. הועדה קובעת כמה סחורות מוקצנות למעברות, כמה למוסדות ומפעלים שונים. יתר הסחורות מתחלקות ל-3 מחוזות: בארץ: תל-אביב - יפו, חיפה וירושלים. בכל מחוז ישנו מדור או ענף לחסרי בנין אשר מקבל את כל הבקשות ומנהל את התיקים. לאחר שהוא מקבל את היררכיות שהמועצות אשר מהוות את הרשות המוסמכת לבניה, הוא דן בקטר לחלוקת החסרים בהתחשב עם שני הגורמים: עדיפויות והתור הרגיל, לאחר שהבקשות עברו בדיקה טכנית בקטר לאיסור המסירות.

חלוקת החסרים לתעסיה: החסרים אשר מגיעים - אני מדבר בעיקר על חסרי יסוד המיועדים לתעסיות מסוימות - מתחלקים בצורה כזאת: אנו מסתמכים במידה גדולה ברובוואר של גופים תעסיתיים צבוריים אשר מחלקים את החסרים בין חבריהם, כדי לקחת מאתנו עומס עבודה. הגופים האלה הם: התאחדות בעלי התעסיה בטביל סקטור אחד של התעסיה, "המסדוק" אשר מהווה את הגוף של התעסיה ההסתדרותית והקאופרטיבית ויש עוד גוף שלישי, "כור" בטביל המפעלים של "סולל בונה". לו היינו רוצים לחלק את החסרים באופן יסודי, היינו צריכים להתחשב בכל מצרך שהמפעל מייצר. היות והדבר הזה אינו נתן, קבענו נורמות מסוימות אשר נתנות לשנוי מזמן לשמן. חלק מהסחורות שלא מחלקים לגופים תעסיתיים באופן יסודי, מחלקים טוב לסחוז והמחוז הוא בעל הבית של הסחורות שהוקנו לו בטביל מפוק הצריכה לטלאכה ולמפעלים קטנים שאינם מטפלים לגופים תעסיתיים גדולים.

א. סזור: אני מציע לקיים עוד ישיבה בה נמשיך בדיון על הנושא הנידון.

ההצעה בתקבלה.

היו"ר מ. ארם: אני מודה לה'ה לזונטון ומורגנשטרן על הפרטים שסדרו לנו. אני מבין כי תסתפנו בהמשך הדיון שיתקיים אחרי הפגרה.

אני רוצה להודיע בקטר לסיוורנו לנגב. לצערי, הסיוור ייעשה ע"י מוזכרות המסלה; אך איני יכול למסור לכם כעת פרטים מדויקים על כך. אני מציע לקבוע את הסיוור ליום שלישי ורביעי, ואני מבקש למסור את הכת בות של החברים המוכנים להסתתף בסיוור.

אנו חייבים לברר לעצמנו מה נעשה בענין המלט. האם נדחה את הדיון בענין זה לאחר הפגרה, או שנעשה מאטך ונקבע ישיבה בימי הפגרה?

א. בהיר: אני מציע לקבוע ישיבה ביום שני בטעה 11.

היו"ר מ. ארם: ביום שני נשמע את באי-כוח "ספר", "סולל בונה והמטביר.

ועדת הכלכלה
29.11.1950

עע/אר

א. בהיר:
אני מציע לקבוע פגישה עם הקבלנים
משעה 11 עד 12. אני מציע להזמין
רק את המרכז החקלאי אשר יופיע סצויד עם כל החומר. לשעה 12 נזמין
את "סחר", "הטטביר" ו"סולל-בונה".

א. פרטינגר:
הצעתי כבר פעם להזמין עוד שלשה
מוסדות: מוסד הבניה של הקבוץ המאוחד,
מוסד הבניה של הקבוץ הארצי וחברת שכון מעונות עובדים.

ס. אונא:
אני מציע להזמין גם חברות שכון כסו:
"טטכנות" "רסקו" וכו'.

ה. פרדר:
אנו צריכים להחליט אם אנו רוצים
לגסור את הדיון במהירות, או למשוך
את העניין. אני מבין שיטוב גופים רבים שאפשר להזמין, וזלי גם הייתי
מעוניין בזה, אך לדעתי מספיק להזמין את המרכז החקלאי בתור מרכז
הקבלנים.

א. מזור:
אנו צריכים גם לגסור את הדיון וגם
לא לסחר. אם יהיה צורך לקיים עוד
ישיבה, נעשה זאת.

א. בהיר:
אפשר לקבוע ישיבה נוספת ליום שלישי
בבוקר ואת הסיוע לדחות ליום רביעי.

היו"ר ס. ארט:
אני מוכן להצטרף להצעה זו. אולי
תסכימו לכך שנזמין את המרכז החקלאי
וארגון הקבלנים. אשר למוסדות שיכון אחרים, אני מציע לבקש מהם להמציא
לנו לישיבה הבאה חומר בכתב על טעמם.

א. פרטינגר:
אני מציע לקבל את הצעת היו"ר בתיקון
אחד: זהו רק שלב אחד ובתהאם לזה
נראה אם יש צורך בישיבה נוספת.

הוחלט - לקיים ישיבה ביום שני,
משעה 11 עד 12 נשמע את באי כח המרכז החקלאי וארגון הקבלנים ומשעה
12 עד 2 נזמין את "הטטביר", "סולל-בונה" ו"סחר". נוסף לכך נבקש
מוסדות השכון. האחרים להמציא לנו את כל החומר בכתב.